

KS. BOGUSŁAW WOLAŃSKI

W TROSCE O DZIEŃ PAŃSKI W RODZINIE I WSPÓLNOCIE PARAFIALNEJ

W ramach przygotowania do przeżywania Wielkiego Jubileuszu 2000-lecia chrześcijaństwa błogosławiony Jan Paweł II napisał list *Dies Domini*, który poświęcony został świętowaniu niedzieli. Miało to miejsce w roku 1998. Ojciec Święty zauważył, że „u progu trzeciego tysiąclecia świętowanie chrześcijańskiej niedzieli ze względu na zawarte w niej znaczenia i wymiary, powiązane z podstawowymi prawdami wiary, pozostaje kluczowym elementem chrześcijańskiej tożsamości” (DD nr 30). Niedziela stanowi samo centrum chrześcijańskiego życia. Ponowne odkrycie sensu Dnia Pańskiego jest łaską, o którą należy prosić, by przede wszystkim dać odpowiedź na prawdziwe i głębokie pragnienia każdego człowieka. Czas ofiarowany Chrystusowi jest zyskiem, poprzez który nadajemy głęboko ludzki charakter naszym relacjom z innymi i naszemu życiu¹.

„II Polski Synod Plenarny wyraźnie przypomniał, że niedziela jest dobrem kulturowym. To dobro tworzy naszą kulturę, kulturę narodu. Obserwacja codziennego życia przeciętnego Polaka pokazuje, że w zatrwającym tempie trwonimy dorobek licznych pokoleń Polaków. Wielu ludzi odrzuca dobro kulturowe, czyli świętowanie niedzieli”². Odrzucenie świętości niedzieli, a tym samym powierzchowne potraktowanie trzeciego przykazania Bożego,

Ks. dr BOGUSŁAW WOLAŃSKI – wykładowca teologii pastoralnej w Wyższym Seminarium Duchownym Diecezji Legnickiej; adres do korespondencji: ul. Jana Pawła II 1, 59-220 Legnica; e-mail: bwolanski@intervema.com.pl

¹ J a n P a w e ł II. List apostolski *Dies Domini*. Nr 7. Wrocław 2000 s. 10.

² List Pastorski Biskupa Legnickiego na Niedzielę Najświętszej Trójcy *Niedziela jest święta* (19.06.2011). W: *Niedziela jest święta. Materiały duszpasterskie na Uroczystość Najświętszego Ciała i Krwi Chrystusa* (23.06.2011). Red. B. Wolański. Legnica 2011 s. 10.

jest jednym z elementów zagrażających harmonijnemu rozwojowi człowieka. O desakralizacji niedzieli świadczy organizowanie i podejmowanie w tym dniu dodatkowej pracy zarobkowej, wykonywanie ciężkich prac w gospodarstwach rodzinnych, dokonywanie zakupów w supermarketach czy na giełdach samochodowych³. Stąd też konieczne wydaje się podjęcie różnych działań w diecezjach i parafiach polskich, by przywrócić na nowo Boży porządek przeżywania tygodnia.

1. OBOWIĄZEK I PRZYWILEJ ŚWIĘTOWANIA NIEDZIELI

W każdej epoce ludzie wybierali dni, które w sposób szczególny poświęcali kultowi religijnemu. Przykładowo Rzymianie mieli 132 dni w roku, w które oddawali kultyczną cześć bóstwom. W Starym Testamencie szczególnym dniem Jahwe był szabat, siódmy dzień tygodnia⁴. Termin *szabat* przetłumaczony na język polski oznacza: zaprzestać, zaniechać, odpoczywać, świętować. W tym dniu Izraelici mieli się zachowywać inaczej niż w pozostałe dni tygodnia. Powinni myśleć o Bożych dziełach stworzenia oraz o Bożych dziełach miłosierdzia, a zwłaszcza o uwolnieniu ich z niewoli egipskiej (Pwt 5, 15). Z sakralnego charakteru szabatu wynikała dopiero konieczność zaprzestania w tym dniu pracy. Szabat był dniem absolutnego wypoczynku⁵.

Chrystus przestrzegał także świętowania szabatu, co potwierdzają nam przekazy zawarte w Ewangeliach. Dzieje Apostolskie dają świadectwo, że w ten dzień świętowali również uczniowie Jezusa i Kościół popaschalny. Uczestniczyli w liturgiach synagogałnych i podczas nich nauczali (Dz 13, 44-43; 17, 2-3; 18, 4). Przestrzegane były również zwyczaje związane z szabatem, jak na przykład proklamacja w tym dniu Tory w synagogach i następującej po niej homilii (Dz 15, 21), czy też odległość drogi dozwolonej w szabat (Dz 1, 12)⁶.

Najstarsza wspólnota popaschalna obok szabatu wyróżnia niedzielę, która jest pierwszym dniem tygodnia, centralnym dla życia chrześcijańskiego, gdyż naznaczonym zmartwychwstaniem Jezusa Chrystusa. Jak przekazują Ewange-

³ II Polski Synod Plenarny (dalej: DPSP). *Kościół wobec życia społeczno-gospodarczego*. Nr 29. Poznań 2001 s. 74.

⁴ A. R o j e s k i. *Dzień Chrystusa – Dzień Kościoła. Teologiczno-pastoralne aspekty świętowania niedzieli*. „Ruch Biblijny i Liturgiczny” 41:1988 nr 5 s. 416.

⁵ J. C z e r s k i. *Dzień święty w Starym i Nowym Testamencie*. W: *Niedziela w społeczeństwie pluralistycznym*. Red. E. Mateja, R. Pierskała. Opole 2001 s. 21-22.

⁶ Tamże s. 25-26.

liści, chrystofanie Zmartwychwstałego wobec zgromadzonych uczniów, którym towarzyszy dar Ducha Świętego, miały również miejsce pierwszego dnia po szabacie. Ześlanie Ducha Świętego również odbywa się w tym dniu. Wszystkie te istotne wydarzenia spowodowały, że chrześcijanie, którzy przejęli izraelski rytm tygodnia, jednak zasadniczą wagę przyznali dniu po szabacie, czyli niedzieli⁷.

W świetle tekstów biblijnych, co znajduje potwierdzenie w nauczaniu Ojców Kościoła, należy stwierdzić, że niedziela jest najstarszym i fundamentalnym świętem Kościoła, a jej uzasadnienie i godność sięga faktu zmartwychwstania Chrystusa. Zajmuje ona centralne miejsce w rytmie tygodnia, jest dniem zgromadzenia i celebracji Eucharystii⁸. Chrześcijanie w dniu Pańskim gromadzili się na sprawowanie Mszy św. Było to naturalne, że w ten sposób chcieli uczcić zmartwychwstanie Chrystusa. Przenikała ich także świadomość, że niedzielna celebracja dnia Pańskiego i Eucharystii stanowi centrum życia Kościoła⁹.

Z upływem czasu nastąpiło rozluźnienie w obowiązkowym traktowaniu uczestniczenia w niedzielnej liturgii. Kościół coraz częściej musiał poprzez różne przepisy zobowiązywać wiernych do praktyki świętowania w pierwszy dzień tygodnia¹⁰. *Kodeks prawa kanonicznego* z 1917 roku po raz pierwszy ujął tę tradycję w formie prawa powszechnego¹¹. To samo czyni obecny Kodeks, stwierdzając, że „w niedzielę oraz w inne dni świąteczne nakazane, wierni są zobowiązani uczestniczyć we Mszy świętej” (kan. 1247). *Katechizm Kościoła Katolickiego* podkreśla, że ci, którzy dobrowolnie zaniedbują ten obowiązek, popełniają grzech ciężki (nr 2181). Warto w tym miejscu przypomnieć również nauczanie Soboru Watykańskiego II zawarte w Konstytucji o świętej liturgii: „niedziela jest zatem pierwotnym dniem świątecznym, który tak należy przedstawić wiernym i wpajać w ich pobożność, aby stał się również dniem radości i odpoczynku od pracy. Ponieważ niedziela jest podstawą i rdzeniem całego roku liturgicznego, nie należy jej przesłaniać innymi obchodami, jeżeli nie są rzeczywiście bardzo ważne” (KL 106).

⁷ Tamże s. 28-29.

⁸ Tamże s. 31; J a n P a w e ł II, jw. nr 46 s. 57-59.

⁹ *Katechizm Kościoła Katolickiego* (dalej: KKK) 2177.

¹⁰ Zob. B. N a d o l s k i. *Niedziela. Historia, znaczenie, symbolika*. Kraków 2010 s. 42-55.

¹¹ J a n P a w e ł II, jw. nr 47 s. 59-60.

2. WYJĄTKOWY CHARAKTER NIEDZIELNEJ LITURGII

Życie liturgiczne Kościoła koncentruje się wokół Eucharystii i pozostałych sakramentów. Sakramentem wzrostu życia chrześcijańskiego i najważniejszym wydarzeniem w życiu parafii jest Eucharystia. W niej osiąga punkt szczytowy zarówno Boże działanie uświęcające świat, jak i kult, który ludzie składają Ojcu, uwielbiając Go przez Chrystusa, Syna Bożego. Sprawowanie Mszy świętej stanowi centrum życia chrześcijańskiego Kościoła powszechnego, jak i Kościołów lokalnych¹².

Kościół, znając wartość Eucharystii dla swojego życia i rozwoju, wybrał – zgodnie z tradycją apostołską – niedzielę jako dzień, w którym wspólnie obchodzi zbawcze dzieło swojego Zbawiciela¹³. Podczas niedzielnego zgromadzenia wiernych wokół ołtarza parafia ukazuje się jako wspólnota i znajduje wówczas widzialny wyraz jako kapłański lud wszystkich ochrzczonych¹⁴. Świętowanie niedzielne, z Eucharystią w centrum, związane jest bowiem nie tyle z indywidualną pobożnością wiernych, ile ze świadomością wspólnoty. Eucharystia jest źródłem i punktem kulminacyjnym działalności i życia wspólnoty¹⁵. Niedziela jest dniem, w którym chrześcijanin odnajduje eucharystyczną formę swojej egzystencji, dzięki której jest on stale wzywany, aby żyć¹⁶.

Wierni, uczestnicząc w niedzielę we wspólnej celebracji Eucharystii, składają świadectwo przynależności do Chrystusa i Jego Kościoła oraz wierności Chrystusowi i Kościołowi. Tym samym potwierdzają swoją komunie w wierze i miłości, świadczą o świętości Boga i nadziei zbawienia, a także umacniają się pod przewodnictwem Ducha Świętego¹⁷. Eucharystia niedzielna, mając szczególnie uroczysty charakter właśnie dlatego, że jest sprawowana w dniu zwycięstwa Chrystusa nad śmiercią, ukazuje wyraziście swój wymiar eklezjalny i jawi się jako pierwowzór innych liturgii eucharystycznych¹⁸.

¹² J. J a n i c k i. *Posługa uświęcania*. W: *Teologia pastoralna szczegółowa*. T. 2. Red. R. Kamiński. Lublin 2002 s. 264-266.

¹³ Tamże s. 269.

¹⁴ R. K a m i ń s k i. *Parafia miejscem realizacji duszpasterstwa*. W: *Teologia pastoralna szczegółowa*. T. 2 s. 40.

¹⁵ R. R a k. *Niedzielną liturgia – świętowanie parafii – centrum duszpasterstwa*. W: *Niedziela dzisiaj. Sacrum w życiu społecznym*. Red. J. Krucina. Wrocław 1993 s. 67-71.

¹⁶ B e n e d y k t XVI. Adhortacja apostołska *Sacramentum Caritatis*. Nr 72. http://www.opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/benedykt_xvi/adhortacje/sacramentum_caritatis_22022007.html (17.08.2011).

¹⁷ KKK 2182.

¹⁸ J a n P a w e ł II, jw. nr 34 s. 42.

Każdy chrześcijanin powinien sobie uświadomić, że nie może żyć wiarą, w pełni uczestniczyć w życiu chrześcijańskiej wspólnoty, jeśli zaniedbuje regularną praktykę niedzielnej Mszy św. Należy dokładać szczególnej troski, by była ona szczególnie starannie przygotowana. Celebracji niedzielnej należy nadać charakter świąteczny, jaki powinien mieć dzień upamiętniający Zmartwychwstanie Pana¹⁹.

3. NIEDZIELA W RODZINIE I PARAFII

Błogosławiony Jan Paweł II w Liście apostolskim *Dies Domini* zwrócił uwagę, że jako katolicy mamy obowiązek tak działać, aby każdy człowiek mógł zaznać wolności, odpoczynku i odprężenia, które są człowiekowi niezbędne ze względu na jego ludzką godność oraz związane z nią potrzeby religijne, rodzinne, kulturowe i społeczne. Trudno je zaspokoić, jeśli nie jest zagwarantowany przynajmniej jeden dzień w tygodniu dający wszystkim możliwość wspólnego odpoczynku i świętowania (DD nr 66). Człowiek potrzebuje czasu wytchnienia, by móc nabrać siły i przeżyć go w rodzinie i we wspólnocie parafialnej.

II Polski Synod Plenarny przypomniał, że niedziela jest dobrem kulturowym²⁰, a rodzina ma się o niego zatroszczyć. To dobro tworzy naszą kulturę, kulturę narodu. Obserwacja codziennego życia przeciętnego Polaka pokazuje, że w dużym tempie trwonimy dorobek wielu pokoleń naszych przodków. Istotnym błędem jest pozwolenie na handel w niedziele. Otwarcie sklepów czy zakładów usługowych doprowadziło do tego, że niedziela stała się kolejnym powszednim dniem tygodnia. Taki stan rzeczy powoduje, że udanie się do marketu, czy popularnych ostatnimi czasy galerii, stało się sposobem rodzinnego spędzania wolnego czasu. Niepokojące jest, że w myśleniu Polaków coraz bardziej na znaczeniu traci niedzielna Msza św. Zauważalny jest brak umiejętności odpoczywania, spędzania twórczo wolnego czasu. Taką sytuację dostrzegli ojcowie synodalni: „jednym z elementów zagrażających harmonijnemu rozwojowi człowieka jest wynikające z laicyzacji życia społecznego powszechne łamanie przykazania dotyczącego świętowania dnia Pańskiego. O poważnej desakralizacji niedzieli świadczy organizowanie i podejmowanie w tym dniu dodatkowej pracy zarobkowej, wykonywanie ciężkich prac w gospodarstwach rodzinnych, dokonywanie zakupów w supermarketach

¹⁹ DPSP. *Liturgia Kościoła po Soborze Watykańskim II*. Nr 86-87 s. 205.

²⁰ DPSP. *Kościół wobec życia społeczno-gospodarczego*. Nr 50 s. 78.

czy na giełdach samochodowych”²¹. Socjologowie zwracają uwagę, że obecnie następuje również proces „makdonaldyzacji niedzieli”, czyli przeorganizowanie i maksymalne wypełnienie tego wolnego dnia przez przemysł rozrywkowy. Niestety prowadzi to do wypaczenia prawdziwego sensu niedzieli²².

Rodzina chrześcijańska ma stawać się „Kościołem domowym”, „małym Kościołem”. W ten sposób stanowi ona środowisko naturalne jego uobecniania się i jest powołana do budowania królestwa Bożego w dziejach ludzkości poprzez udział w życiu i posłudze Kościoła. Poprzez podjęcie tych zadań rodzina uczestniczy w potrójnej misji Jezusa Chrystusa: prorockiej, kapłańskiej i królewskiej. Realizacja funkcji kapłańskiej, na którą szczególnie chcemy zwrócić uwagę, dokonuje się m.in. poprzez uczestnictwo w Eucharystii, w innych sakramentach, przez rozmaite formy modlitwy rodzinnej, świętowanie niedziel oraz uroczystości kościelnych i rodzinnych²³. W wyniku niekorzystnych przemian kulturowych, które wykluczają świąteczny charakter niedzieli, wiele rodzin zatraciło zdolność świętowania. Nawet jeśli mają dzień wolny od pracy i czas spędzają w domu, często nie wiedzą jak go zorganizować. Wydaje im się, że najbardziej pożyteczne jest ciągłe robienie „czegoś”. Dlatego ważne jest, by na nowo przypominać rodzinom, że niedziela to dzień święty i inny od pozostałych sześciu, które są powszednie. W ramach twórczego spędzenia czasu każda rodzina katolicka może i powinna: pomyśleć o Bogu i wieczności, uczestniczyć we Mszy św. i zadbać o wspólną modlitwę, przeżyć czas w gronie rodziny i przyjaciół, przeznaczyć czas na odpoczynek na łonie natury, pamiętać o lekturze Pisma Świętego i literatury religijnej, znaleźć czas na rozmowy rodzinne, pamiętać o chorych i samotnych, odwiedzić groby zmarłych, zadbać o świąteczny posiłek przy rodzinnym stole oraz podkreślić dzień świąteczny odświętnym strojem²⁴. Rodziny, przeżywając niedzielę jako dzień Pana, powinny przyczynić się do przywrócenia jej właściwego charakteru²⁵.

Sercem niedzieli, przeżywanej we wspólnocie parafialnej, jest Eucharystia. Uczestnictwo w niej stanowi istotną cechę tożsamości chrześcijańskiej i jest warunkiem trwania Kościoła²⁶. Wierni powinni mieć możliwość w różnych

²¹ Tamże. Nr 29 s. 74.

²² A. D y l u s. *Niedziela w epoce globalizacji gospodarki*. W: *Niedziela w społeczeństwie pluralistycznym*. Red. E. Mateja, R. Pierskała. Opole 2001 s. 39.

²³ DPSP. *Powołanie do życia w małżeństwie i rodzinie*. Nr 11 s. 33.

²⁴ B. D r o ż d ź, B. W o l a ń s k i. *Niedziela jest święta*. Legnica 2011 s. 21-46.

²⁵ DPSP. *Kościół wobec życia społeczno-gospodarczego*. Nr 50 s. 78.

²⁶ H. S o b e c z k o. *Świętowanie niedzieli w parafii. Wprowadzenie do dyskusji panelowej*. W: *Niedziela w społeczeństwie pluralistycznym*. Red. E. Mateja, R. Pierskała. Opole 2001 s. 154.

porach dnia uczestniczenia we Mszy św., by w ten sposób wsłuchiwać się w słowo Boże i karmić się Ciałem Pańskim. Oprócz Mszy św. należy w parafiach również sprawować Liturgię Godzin. II Polski Synod Plenarny wskazuje, by przynajmniej w niedzielne popołudnie zostały odprawione nieszpory. Wówczas przybierają one charakter szczególnej modlitwy dziękczynnej za cały dzień Pański, a przede wszystkim za dar Eucharystii²⁷.

Istotną kwestią jest, czy w dzień Pański środowiska parafialne organizują wokół niedzielnej celebracji eucharystycznej inne inicjatywy właściwe dla chrześcijańskiej wspólnoty: spotkania przyjacielskie, inicjatywy na rzecz formacji wiary dzieci, młodzieży oraz dorosłych, pielgrzymki, dzieła charytatywne oraz różne formy modlitwy²⁸. Pozytywną rolę mogą w tym względzie odegrać lokalne ośrodki pielgrzymkowe i sanktuaria, do których wierni mogą pielgrzymować w niedzielne popołudnia²⁹.

4. W TROSCE O NIEDZIEŁĘ

Obserwując codzienne życie współczesnego społeczeństwa polskiego można dojść do wniosku, że należy podjąć różne inicjatywy, by przywrócić w Polsce świąteczny charakter niedziel. Na różnych etapach naszej historii powojennej pojawiły się zaniedbania, które doprowadziły do takiej trudnej sytuacji. Uchybienia można zauważyć w działalności duchownych, którzy zbyt mało ukazywali niedzielę jako dzień Zmartwychwstania i dzień, który jest zapowiedzią wieczności. Bardziej akcenty były położone na dzień wolny od pracy, co prawda świąteczny, ale nie tak ważny jak inne uroczystości. Można to stwierdzić choćby na podstawie podejścia do piękna liturgii niedzielnej. Powinna być ona szczególnie uroczysta i odpowiednio przygotowana, z udziałem zespołów liturgicznych, z zaangażowaniem ludzi świeckich itp. Niestety często ona niczym się nie różni od liturgii dnia powszedniego, oprócz wygłoszonej homilii, śpiewu „Chwała”, wyznania wiary i długich ogłoszeń duszpasterskich. Dlatego nie możemy się dziwić, że liturgia niedzielna spowszedniała wiernym, a dzięki temu spowszedniała też niedziela. Liturgia wpływa na całe życie chrześcijańskie. Oczywiście najważniejsza jest łaska, która płynie z faktu sprawowania Eucharystii, ale istotna jest również oprawa liturgii.

²⁷ DPSP. *Liturgia Kościoła po Soborze Watykańskim II*. Nr 134 s. 211.

²⁸ B e n e d y k t XVI, jw. nr 73.

²⁹ S o b e c z k o, jw. s. 158.

Do spowszednienia niedzieli przyczyniło się też prawodawstwo państwowe, które umożliwia niedzielny handel. Wielu praktykujących katolików po zakończeniu Mszy św. udaje się na zakupy do pobliskiego hipermarketu czy innego ośrodka usługowego. Pójście do galerii widzi jako jedyną możliwość przeżycia niedzieli, bez opcji alternatywnej, poza ewentualnym obejrzeniem telewizji czy surfowaniem w Internecie. Pojawia się brak umiejętności odpoczynku, spędzania twórczo wolnego czasu.

Wielu ludzi decyduje się też dobrowolnie na pracę w niedzielę. Wejście w taki rytm życia powoduje ogromne zmęczenie. Pojawia się brak ochoty na cokolwiek, tym bardziej na uczestniczenie we Mszy św. Nie można w tym miejscu pominąć także praktyki studiów zaocznych. Błędny system planowania zajęć doprowadza do tego, że studenci nie mają możliwości odpoczynku, a niejednokrotnie uczestniczenia w Eucharystii. Często zajęcia odbywają się od rana do wieczora z krótką przerwą na posiłek.

W Polsce w XXI wieku były już podejmowane różne inicjatywy, które stawały w obronie świętości niedzieli. W 2006 r. Ruch Światło-Życie zainaugurował ogólnopolską kampanię społeczną „Świętuję Niedzielę”. Jest ona adresowana do wszystkich ludzi dobrej woli, którzy pragną włączyć się w promowanie nowej kultury świętowania. Jednym z przejawów jest także kształtowanie czasu niedzieli, który zapewni aktywny odpoczynek i umożliwi budowanie relacji międzyludzkich. Organizatorzy tej akcji akcentują szczególnie jedną postawę: *W niedzielę nie kupuję, w niedzielę nie handluję*³⁰. Warto również zauważyć, że 1 lutego 2008 r. podczas konferencji „Wygrajmy niedzielę” zostało podpisane porozumienie „Przymierze na rzecz wolnej niedzieli” sygnowane przez 21 przedstawicieli organizacji pozarządowych, stowarzyszeń pracodawców, związków zawodowych oraz autorytety ze świata nauki i polityki. Jego celem jest także dążenie do zachowania świątecznego charakteru niedzieli³¹. Nie można też pominąć inicjatywy europejskiej, która zrodziła się niedawno, bo 20 czerwca 2011 r. Przedstawiciele 65 organizacji z całej Europy podpisali w Brukseli deklarację założycielską „Europejskiego Przymierza na rzecz Niedzieli”. Jednym z sygnatariuszy dokumentu był przewodniczący Sekretariatu Banków, Handlu i Ubezpieczeń NSZZ Solidarność. Zarówno w Polsce, jak i w Europie został zatracony sens niedzieli, nie tylko w aspekcie religijnym, ale także jako prawo każdego człowieka do odpoczynku z rodziną. Podpisaniu deklaracji założycielskiej Przymierza towarzyszyła konferencja ekspercka, której uczestnicy dyskutowali o znaczeniu niedzieli,

³⁰ B. B i e l a. *Pastoralne aspekty kształtowania świątecznego charakteru niedzieli w parafii*. W: *W prostocie prawdy, w pokorze miłości*. Red. T. Borutka. Kraków 2008 s. 169.

³¹ <http://www.wolnaniemiedziela.pl/> (19.08.2011).

jako dnia wolnego od pracy, dla zdrowia fizycznego i psychicznego człowieka, zachowania równowagi pomiędzy życiem prywatnym i zawodowym oraz dla uczestnictwa pracowników w kulturze oraz w życiu religijnym³².

11 marca 2011 r. swoją działalność rozpoczął Społeczny Ruch Świętowania Niedzieli³³, który zrodził się w środowisku legnickim. Zainspirowani programem duszpasterskim Kościoła w Polsce „Kościół domem i szkołą modlitwy” członkowie różnych grup społecznych postanowili skonkretyzować działania na rzecz niedzieli i pobudzenia polskich rodzin, by stawały się szkołą świętowania niedzieli. W trakcie planowania działań w kierunku obrony świętości niedzieli zrodziła się myśl, by zawrzeć sojusz między środowiskami katolickimi w diecezji legnickiej oraz wspólnie wypowiadać się na ten temat i razem działać. W ruchu uczestniczą członkowie NSZZ „Solidarność”, Stowarzyszenia Rodzin Katolickich, Akcji Katolickiej, Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży, Duszpasterstwa Ludzi Pracy '90, Katolickiego Stowarzyszenia „Civitas Christiana”, reprezentanci diecezjalnych mediów katolickich oraz przedstawiciele wielu innych instytucji i stowarzyszeń. Każdy z członków podpisał deklarację ideową ruchu. Planowane są spotkania z samorządowcami, parlamentarzystami, europarlamentarzystami, by odżyła myśl o ustawie zakazującej handlu w niedzielę. W głównej mierze podejmowane są działania o charakterze formacyjnym, oparte na liście apostołskim Jana Pawła II *Dies Domini*.

W diecezji rozprowadzane są deklaracje poparcia Społecznego Ruchu Świętowania Niedzieli. W znacznej ilości zostały one rozdane wiernym po zakończeniu procesji Najświętszego Ciała i Krwi Chrystusa, a podczas procesji przy każdym ołtarzu odczytywano specjalne katechezy związane z tematyką świętowania niedzieli: niedziela – pierwszy i najstarszy dzień świąteczny; niedziela – dzień Pana i odpoczynku po pracy; niedziela dniem solidarności; niedziela ósmym dniem tygodnia, zapowiedzią wieczności. Wcześniej w parafiach został odczytany list pasterski Biskupa Legnickiego *Niedziela jest święta*³⁴. W ramach działalności ruchu została wydana książka *Niedziela jest święta*, w której m.in. propagowany jest dekalog katolika w niedzielę oraz list apostołski Jana Pawła II *Dies Domini*³⁵. Odbyła się akcja plaka-

³² <http://www.wolnaniemiedziela.pl/index.php?pokaz=przymierze2011> (19.08.2011); <http://www.europeansundayalliance.eu/> (19.08.2011). O innych inicjatywach broniących świętości niedzieli zob.: N a d o l s k i, jw. s. 74-83.

³³ <http://www.swietowanieniedzieli.pl/> (19.08.2011).

³⁴ Zob. *Niedziela jest święta. Materiały duszpasterskie na Uroczystość Najświętszego Ciała i Krwi Chrystusa* s. 8-19.

³⁵ B. D r o ż d z, B. W o l a Ń s k i. *Niedziela jest święta*. Legnica 2011.

towa „Niedziela jest święta” oraz tym tematem zostały zainspirowane media katolickie i świeckie. Społeczny Ruch Świętowania Niedzieli ma wiele planów i nadzieję, że działania oparte na modlitwie przyniosą błogosławione owoce i przyczynią się do przywrócenia świątecznego charakteru niedzieli w rodzinach i wspólnotach parafialnych.

5. WNIOSKI PASTORALNE

Nie ulega wątpliwości, że niedziela, jako dobro kulturowe, wymaga ochrony prawnej. Potrzeba starań parlamentarzystów i samorządowców, by odzyskała ona na nowo swój świąteczny charakter³⁶. Jednak więcej wysiłku należy wkładać w pracę formacyjną, by zmieniać sposób myślenia wiernych. Od ich działania, sposobu spędzania wolnego czasu i umiejętności świętowania zależy jak będzie wyglądał w Polsce pierwszy dzień tygodnia. Polak współczesny, ulegając zbyt wielkiemu wpływowi nowoczesności zachodniej, zaniedbał to, co stanowi o jego tożsamości i poziomie kultury. Formacja do świętowania niedzieli powinna być prowadzona w rodzinach, wspólnotach parafialnych, małych grupach religijnych, w szkole i w każdym innym środowisku, któremu zależy na dobru człowieka i rodzin.

Istotne jest, by temat świętości niedzieli pojawiał się w homiliach i katechezie. W parafiach podejmowane są różne próby pracy formacyjnej z wiernymi w mniejszych wspólnotach. Jako przykład niech posłuży doświadczenie parafii Świętej Trójcy w Legnicy³⁷. W roku 2009 duszpasterze podzielili wiernych według położenia ulic tworzących parafię na cztery mniejsze wspólnoty. Każda grupa otrzymała swojego patrona: św. Jana Marię Vianney, św. Joannę Beretta Molla, św. Teresę od Dzieciątka Jezus, św. Zygmunta Szczęsnego Felińskiego. Podczas wizyty duszpasterskiej 2009/2010 rodziny z poszczególnych wspólnot otrzymały folder z wizerunkiem świętego, z treścią modlitwy za jego wstawiennictwem i zaproszeniem na dni skupienia do kościoła parafialnego. Duszpasterze w każdej rodzinie zostawiali także drugi identyczny obrazek z prośbą o przekazanie go rodzinie sąsiedzkiej, która z różnych powodów nie przyjęła księdza. W kościele podczas niedzielnych Mszy świętych za pomocą prezentacji multimedialnej została wiernym omówiona idea pracy formacyjnej w mniejszych wspólnotach.

W roku 2010 poszczególne grupy zostały zaproszone na trzy dni skupienia, każda w innym terminie. Spotkania odbywały się w piątek po południu

³⁶ DPSP. *Kościół wobec życia społeczno-gospodarczego*. Nr 50 s. 78.

³⁷ Parafia miejska licząca ok. 6000 wiernych w diecezji legnickiej.

i obejmowały: adorację Najświętszego Sakramentu, nabożeństwo do patrona wspólnoty, Eucharystię z homilią oraz katechezę. Podczas katechizacji zaproponowano tematy: „Nasz święty patron”; „Eucharystia i kult Eucharystii poza Mszą świętą”; „Życie, modlitwa, praca. Trzy nierozłączne elementy”. Poprzez pogłębianie duchowości duszpasterze starali się także ukierunkowywać wiernych na apostołstwo, by świadectwem życia i zaproszeniem powodowali powrót na nabożeństwa parafialne innych ludzi, zwłaszcza niepraktykujących. Podczas adoracji modlono się również za tych, którzy odeszli od wiary i odrzucili Boga i Ewangelię.

W roku 2011 praca w grupach jest nadal kontynuowana, a zaproszenia znów w formie folderów zostały dostarczone wiernym podczas wizyty duszpasterskiej. Spotkania odbywają się w niedziele. Najpierw jest wystawienie Najświętszego Sakramentu, a następnie Nieszpory. Po czytaniu wygłaszana jest katecheza. W obecnym roku formacyjnym podejmowany jest temat dnia Pańskiego – niedzieli: „Niedziela – dzień odpoczynku z rodziną”; „Niedziela – dzień świętowania”; „Niedziela – dzień Eucharystii”. Po zakończeniu Nieszporów odprawiana jest Eucharystia z homilią. Temat świętowania dnia Pańskiego został również podjęty z każdą rodziną podczas wizyty duszpasterskiej. Na obrazku został wydrukowany niedzielny dekalog katolika.

Należy również wykorzystać w celach formacyjnych większe zgromadzenia wiernych, w których uczestniczą także katolicy praktykujący nieregularnie lub sporadycznie. Taką okazją jest procesja w Uroczystość Najświętszego Ciała i Krwi Chrystusa. Przy każdym ołtarzu po odczytaniu Ewangelii może być wygłoszona krótka homilia lub komentarz. Można wówczas tematykę ukierunkować na troskę o świętowanie niedzieli. Taka inicjatywa została podjęta w parafiach diecezji legnickiej przez Społeczny Ruch Świętowania Niedzieli w roku 2011, co zostało opisane wcześniej. Można wówczas wiernym rozdawać deklaracje, które pozostawione w domach będą przypominały o obowiązkach i przywilejach katolika w niedzielę³⁸.

Oprócz uroczystej niedzielnej Eucharystii w parafiach powinny być podejmowane inne inicjatywy właściwe dla chrześcijańskiej wspólnoty. Mogą to być różnego rodzaju spotkania przyjacielskie, dzieła charytatywne związane np. z organizacją festynów, różne formy modlitwy, katechezy, spotkania formacyjne. Wierni chętnie uczestniczą np. w popołudniowej adoracji Najświętszego Sakramentu w ramach przynależności do małej grupy formacyjnej. Przykładem może być wspólnota Duchowej Adopcji Dziecka Poczętego z parafii Świętej Trójcy w Legnicy. Członkowie tej grupy podjęli decyzję, że jako

³⁸ Treść deklaracji poparcia Społecznego Ruchu Świętowania Niedzieli można znaleźć na stronie: <http://www.swietowanieniedzieli.pl/dokumenty/06.pdf>

dodatkową formę modlitwy w intencji nienarodzonych i ich rodziców podejmą w każdą drugą niedzielę miesiąca adorację Najświętszego Sakramentu o godz. 15.00. Po wspólnej modlitwie jest też okazja, by razem spotkać się przy stole, porozmawiać, obejrzeć film i w ten sposób spędzić jedno niedzielne popołudnie w miesiącu.

Pomocą w propagowaniu właściwego zagospodarowania czasu w niedzielę mogą stać się media katolickie, ale również świeckie. W specjalnych artykułach mogą zostać wskazane miejsca, w które można udać się z rodziną w niedzielę, by wspólnie spędzić chwile świętowania i odpoczynku. Niejednokrotnie wierni nie mają świadomości, że w pobliżu ich miejsca zamieszkania znajdują się różnego rodzaju obiekty czy miejsca atrakcyjne przyrodniczo, odbywają się imprezy, spotkania, z których można skorzystać i twórczo rozpocząć, zachowując świąteczny charakter dnia Pańskiego.

Wydaje się potrzebą chwili opracowanie przez Kościół w Polsce dokumentu podejmującego problematykę świętowania niedzieli w wielorakich aspektach. Byłby to dobry punkt wyjścia do zrealizowania planu zintegrowania różnych środowisk do dyskusji na temat troski o prawdziwe oblicze niedzieli i stworzenia koalicji podmiotów, którym zależy na dobrym przeżywaniu tego dnia³⁹.

BIBLIOGRAFIA

- II Polski Synod Plenarny. Poznań: Pallottinum 2001.
- B i e l a B.: Pastoralne aspekty kształtowania świątecznego charakteru niedzieli w parafii. W: W prostocie prawdy, w pokorze miłości. Red. T. Borutka. Kraków: PAT. Wydział Teologiczny 2008 s. 169-176.
- C z e r s k i J.: Dzień święty w Starym i Nowym Testamencie. W: Niedziela w społeczeństwie pluralistycznym. Red. E. Mateja, R. Pierskała. Opole: Wyd. Świętego Krzyża 2001 s. 21-31.
- D r o ż d ż B., W o l a ń s k i B.: Niedziela jest święta. Legnica 2011.
- D y l u s A.: Niedziela w epoce globalizacji gospodarki. W: Niedziela w społeczeństwie pluralistycznym. Red. E. Mateja, R. Pierskała. Opole: Wyd. Świętego Krzyża 2001 s. 33-44.
- J a n P a w e ł II: List apostolski *Dies Domini*. Wrocław: Wyd. Wrocławskiej Księgarni Archidiecezjalnej 2000.
- J a n i c k i J.: Posługa uświęcania. W: Teologia pastoralna szczegółowa. T. 2. Red. R. Kamiński. Lublin 2002 s. 221-290.

³⁹ T. W i e l e b s k i. *Troska Kościoła w Polsce o niedzielę jako czas budowania komunii*. W: *Kościół naszym domem. Program duszpasterski Kościoła w Polsce 2011/2012*. Red. S. Stułkowski. Poznań 2011 s. 274.

- K a m i ń s k i R.: Parafia miejscem realizacji duszpasterstwa. W: Teologia pastoralna szczegółowa. T. 2. Red. R. Kamiński. Lublin 2002 s. 11-78.
- N a d o l s k i B.: Niedziela. Historia, znaczenie, symbolika. Kraków: Petrus 2010.
- R a k R.: Niedzielna liturgia – świętowanie parafii – centrum duszpasterstwa. W: Niedziela dzisiaj. *Sacrum* w życiu społecznym. Red. J. Krucina. Wrocław: Wyd. Wrocławskiej Księgarni Archidiecezjalnej 1993 s. 67-84.
- R o j e s k i A.: Dzień Chrystusa – Dzień Kościoła. Teologiczno-pastoralne aspekty świętowania niedzieli. „Ruch Biblijno-Liturgiczny” 41:1988 nr 5 s. 415-426.
- W i e l e b s k i T.: Troska Kościoła w Polsce o niedzielę jako czas budowania komunii. W: Kościół naszym domem. Program duszpasterski Kościoła w Polsce 2011/2012. Red. S. Stułkowski. Poznań: Wyd. Św. Wojciech 2011 s. 261-285.

OUT OF CONCERN OF THE LORD'S DAY IN THE FAMILY AND THE PARISH COMMUNITY

S u m m a r y

Sunday is the very center of Christian life. Discovering the meaning of the Lord's Day again is a grace, for which one should pray, in order to respond to every man's true and deep desire. Rejecting the holiness of Sunday, and in this way treating God's third commandment superficially, is one of the elements threatening man's harmonious development. Desacralization of Sunday is proven by organizing and taking up additional gainful employment, doing the hard household chores, doing the shopping in supermarkets or at second-hand car sales. Hence undertaking various actions in dioceses and in parishes seems necessary, in order to restore God's order of living the week.

Translated by Tadeusz Karłowicz

Słowa kluczowe: niedziela, świętowanie, Dzień Pański, parafia, rodzina, odpoczynek.

Key words: Sunday, celebrating, the Lord's Day, parish, family, rest.